Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

Asia: HE 186/2022 vp
Valiokuntakuuleminen 7.12.2022 klo 9:30–11 Teams-yhteydellä ja lausuntopyyntö

Kiitämme mahdollisuudesta lausua esitykseen vielä tässä vaiheessa. Pidämme erittäin tärkeänä, että eläinten hyvinvointilaki tulee tällä hallituskaudella hyväksytyksi. Suullisessa kuulemisessa toimme esille lakiluonnoksen seuraavat seikat:

21 § Eläinten ruokinta ja juottaminen
Eläimen juomaveden saanti on olennainen perustarve, joka tulisi turvata jatkuvasti. Valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäessä tulisi 2 momentin 5 kohdan harkinnanvaraisuuden perustua riittävään näyttöön ja tieteellisiin tutkimuksiin.

22 § Eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastaminen ja poikkeustilanteet
Pykälän mukaan, jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava *vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Päivittäinen tarkastusvelvollisuus ei kuitenkaan koske: 2) vaikeasti tavoitettavilla laitumilla kesäaikaan pidettäviä eläimiä.*

Lakiehdotuksen valmistelutöissä esitetään eläimen pitopaikkaa koskevia säädöksiä tarkennettavaksi ja täydennettäväksi siten, että niissä otetaan entistä paremmin huomion eläimen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Alakohta 2) on tulkintamme mukaan ristiriidassa niin voimassa olevan eläinsuojelulain kuin ehdotetun lain tarkoitukseen ja tarkoitussidonnaisuuteen (1 §), ja muun muassa sen soveltamisalaan (2 §), yleisiin periaatteisiin (6 §), eläimen kohtelun yleisiin vaatimuksiin (12 §), hoidon yleisiin vaatimuksiin (20 §), riittävästä ruokinnasta ja juottamisesta varmistumiseen (21 §), sairaan tai vahingoittuneen eläimen hoitamisesta annettuihin velvoitteisiin (23 §), vaatimukseen riittävästä määrästä päteviä eläinten hoitajia (30 §), sekä pitopaikassa olevan eläimen tarkastamiseen ja vaikeuksitta hoitamiseen (33 §).

Alakohdan 2) määritelmät *vaikeasti tavoitettavat laitumet* sekä *kesäaika* ovat näkemyksemme mukaan monitulkintaiset ja omiaan lisäämään kotieläinten kyseisen pitotavan hyvinvointiongelmia, joita jo nyt toistuvasti todetaan. Säädöksen ei tulisi mahdollistaa sellaista tulkintaa, että jos laidun on laaja ja vaikeakulkuinen, niin sinne voisi jättää eläimiä valvomatta tai vaille säännöllistä valvontaa kesäkaudeksi. Havaintojemme perusteella hyvinvointiongelmia esiintyy eritoten lampaiden ja alkuperäisrotuisten nautojen kuten suomen- ja ylämaankarjan maisemanhoidollisessa pidossa. Laitumet ovat kotieläinten pysyviä pitopaikkoja merkittävän osan vuodesta. On ilmennyt, että kotieläimiä voidaan pitää laitumilla tavalla, joka vastaa eläimen heitteille jättöä, ja josta aiheutuu eläimille eläinsuojelulain vastaista kärsimystä. Eläimet saatetaan laskea laitumelle jo varhain keväällä ja hakea pois talven kynnyksellä, jopa vasta marras-joulukuussa. Laitumet voivat olla hyvin laajoja, vaikeasti tavoitettavia ja niukkakasvuisia. Niille sijoitetaan eläimiä, joilla on ravitsemuksellisia ja hoidollisia erityistarpeita, ja jotka tarvitsisivat seurantaa vähintään kerran päivässä tai tarvittaessa useamminkin: tiineitä, synnyttäviä, runsaasti energiaa tarvitsevia imettäviä eläimiä tai nuoria, kasvavia eläimiä. Olosuhteiden, vedensaannin, ravinnon ja hoidontarpeen valvonnan riittämättömyyden

seurauksena eläimiä, etenkin heikkokuntoisia, sairaita, vastasyntyneitä ja nuoria kuolee. Laitumelta pois hakiessaan eläintenpitäjällä ei ole käsitystä synnyttäneiden eläinten ja niiden jälkeläisten lukumääristä, tai onko laumasta poistunut eläin kadonnut vai kuollut. Kuolinsyyt jäävät selvittämättä. Kuolleisuutta ei pystytä kirjaamaan siten, kuin voimassa oleva eläinsuojelulaki tuotantoeläimille edellyttää. Kuolleiden eläinten raadot jäävät maastoon, vaikka ne pitäisi hävittää sivutuotelainsäädännön mukaisesti. Elintarvikeketjun jäljitettävyys ei tosiasiallisesti toteudu, kun eläintenpitäjä ryhtyy rekisteröimään ja merkitsemään laidunkaudella syntyneitä eläimiä vasta myöhään syksyllä. Luetellut seikat johtavat usein eläinsuojelullisten toimenpiteiden lisäksi mm. sivutuotevalvonnan ja eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnan toimiin. Myös käytännön eläinsuojeluvalvonta on näissä olosuhteissa haastavaa. Eläinten kiinni ottamiseksi ja tarkastamiseksi ei ole riittäviä apuvälineitä, rakenteita tai muitakaan mahdollisuuksia. Eläimet ovat ihmiseen tottumattomia, arkoja ja vaikeasti kiinni otettavissa, kun tarkoituksenmukaisinta olisi totuttaa kotieläimet ihmisen läsnäoloon ja käsittelyyn. Eläimiä pystytään arvioimaan vai etäältä, tai niitä ei nähdä koko tarkastuksella. Eläimiltä ei kyetä ottamaan EU-vierasainevalvonnan vaatimia elävien eläinten verinäytteitä, tai jos näyte lopulta saadaan, aiheutuu eläimelle kiinni otosta, -pidosta ja näytteenotosta merkittävää stressiä. Kyseistä EU-vierasainevalvonnan näytteenottoa ei voi siirtää teurastamoille.

Havaintomme toisaalta tukevat sitä, että tuottajat pystyvät järjestämään laajoilla laitumilla pidettävien suurehkojenkin kotieläinryhmien hyvinvoinnin tarkastamisen vähintään kerran päivässä. Eläimet tottuvat kerran päivässä käyvään hoitajaan, tulevat luokse ja ovat käsiteltävissä. Hoitaja pystyy päivittäin varmistamaan eläinten hyvinvoinnin ja perustarpeiden tyydyttymisen: riittävä puhtaan veden ja ravinnon saannin, terveydentilan, säänsuojan, sekä pitopaikan turvallisuuden, kun karkaamisen estävät aidat ovat kunnossa. Luonnonlaitumet ja perinnebiotoopit ovat säännöllisesti esillä mm. luonto- ja lajikadon näkökulmasta, ja kansalaisia kannustetaan suosimaan luonnonlaitumilla kasvatetun eläimen lihaa. Kuluttajien luottamuksen ja tuottajien tasapuolisen kohtelunkin turvaamiseksi olisi tärkeää, että sellaisia laitumia, joilla eläinten hyvinvoinnista ei pystytä päivittäin riittävästi varmistumaan, ei tulisi käyttää eläinten pitämiseen. Ehdotamme poistamaan alakohdan 2) ja pyytäisimme panostamaan keinoihin, jotka mahdollistaisivat eläinten hyvinvoinnin arvioinnin vähintään kerran päivässä, esim. kameravalvonta, laidunkummit, matkailijat, kesälammas- ja nautapaimenet.

<u>39 §, Koiran- ja kissanpentujen tuontikielto</u>
Karenssiajan tulisi olla vähintään 4 kuukautta, jotta siihen on valvonnan mahdollista puuttua.

<u>50 §, Eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä sirkus</u>
Kansallinen asetus mahdollistaa luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien vieraslajien pitämisen eläintarhoissa ja pysyvissä eläinnäyttelyissä. Näistä lukuisia pidetään Suomen ulkopuolella lemmikkeinä, vaikka niiden domestikoitumishistoria on lyhyt. Kyseisten eläinlajien näytteillä pitämisen olisi toivottavaa perustua luonnonvaraisen eläimistön ja biologisen monimuotoisuuden suojeluun.

Helsingissä, 7.12.2022

ELT Maarit Haveri, lääninеläinlääkäri vs., Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Tuotantoeläinten terveyden- ja sairaudenhoidon erikoiseläinlääkäri Laura Haltia, lääninеläinlääkäri, Etelä-Suomen aluehallintovirasto